

Изх. № 356/06.11.2020 г.

**ДО
Г-Н ТОМИСЛАВ ДОНЧЕВ,
ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Относно: Становище на АИКБ по проект на План за възстановяване и устойчивост на Република България

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ДОНЧЕВ,

Асоциацията на индустриалния капитал в България приветства широката обществена консултация на проекта на План за възстановяване и устойчивост на Република България и споделя напълно целта му *„да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от КОВИД-19 пандемията ... чрез набор от мерки и реформи, които не просто да възстановят потенциала за растеж на икономиката, но и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни въздействия“*. Финансовият ресурс от 11,2 млрд. лева представлява безпрецедентна възможност за подкрепа на българската икономика, на бизнеса и на гражданите, за да се справят с тази тежка криза, като преодолеят последиците от нея и дори надградят постигнатото.

АИКБ високо оценява и подкрепя напълно заявеното от правителството твърдо намерение този ресурс да бъде инвестиран по прозрачен, достъпен начин, при опростени правила и процедури, при проследяемост на инвестициите и постигнатите резултати, така че да се избегнат всякакви съмнения за сиви и корупционни практики и ще бъде конструктивен и диалогичен партньор за постигането му.

Определено, проектът е структуриран прагматично, развит е в разбираема форма и предлага множество приносни моменти, сред които особено положително впечатление правят:

- Обособяването на четири ясно разграничени стълба, с пропорционален ресурс за изпълнението на всеки от тях;
- Обвързването на областите на политика във всеки от стълбовете с конкретни програми;

- Планирането на конкретни проекти, в допълнение към националното финансиране и това по Споразумението за партньорство - 2021 – 2027 г.

Като отчита сериозната работа, извършена по подготовката на Плана, АИКБ в настоящото становище отправя препоръки, коментари и предложения за прецизиране и преформулиране, с оглед на важността му като документ, неговият хоризонтален характер и огромният финансов ресурс, а и на чиято основа ще се програмират мерките за подкрепа на МСП за програмния период 2021 - 2027 г.

1. Общи бележки.

1.1. Безспорно, инвестиционният ресурс, предвиден в Плана, представлява безпрецедентна възможност за подобряване на социално – икономическата среда в страната. Предвид на това, както и на дългосрочния характер на изпълнението, АИКБ счита, че трябва да се обърне съществено внимание на въпроса за управлението на инвестициите, в съответствие с принципите на партньорство при инвестирането на средствата от ЕСИФ. ***Предлага наблюдението да се извършва или в рамките на Комитета за наблюдение на Споразумението за партньорство, или да се създаде по аналогия Комитет за наблюдение на изпълнението на Плана.*** Това би позволило участието на социалните партньори по прозрачен начин във вземането на решения по детайлизирането на процедурите за изпълнение и мониторинг на интервенциите по области на политика.

1.2. АИКБ препоръчва в Плана да се включи встъпителен раздел – обосновка, който да представя отчетените и прогнозни въздействия на КОВИД-кризата върху българската икономика и социален живот, като на тази база се очертаят насоките за интервенция. Това би позволило обвързване на политиките с конкретните предизвикателства.

1.3. Предвидените проекти и инвестиции следва да бъдат обобщени в таблица, така че лесно да се проследява планираният ресурс по области на интервенция. Предвид сериозните суми по области на политика във всеки един от четирите стълба, предлагаме проектите да бъдат представени по-подробно, като се представи информация, а ***разбивките да бъдат за максимално 8-цифрени суми.*** Добре е да се представи в прегледен и лесночетим вид обобщена информация за връзките и допълняемостта на интервенциите, предвидени в рамките на Споразумението за партньорство и програмите към него и в рамките на Фонда за справедлив преход и ReactEU.

1.4. Демографската криза е най-сериозното предизвикателство, пред което България е изправена. Тя се утежнява допълнително от негативните ефекти, предизвикани от КОВИД пандемията, което изисква с още по-голяма острота и неотложност планирането на политики и мерки за справяне с нея. АИКБ предлага

Планът да посвети специална област на политика за справяне с демографската криза, в съответствие с договорените мерки в Националното тристранно споразумение.

1.5. Общото впечатление от Плана е, че дава аналогов отговор на дигитални по своята същност предизвикателства, в ерата на дигитални трансформации, тъй като основната част от инвестициите са насочени към изграждане или подобрения на сграден фонд, инфраструктура и т.н., вместо към изграждането на системи от интелигентни мрежи и връзки. Поради това, АИКБ препоръчва да се отдели по-сериозно внимание на обвързването на областите на политика с реформите, за чието изпълнение те допринасят, включително посредством актуализиране и прецизиране на системата от индикатори.

1.6. АИКБ нееднократно е изразявала своите резерви по отношение на ефективността на създаването на различни фондове, които да администрират и опосредстват достъпа до европейски средства. Освен високите административни разходи по създаването и функционирането на подобни фондове, проблем е прозрачността, ясното проследяване на ефекта от мерките за подкрепа, съмнения за равнопоставен достъп на бенефициенти, за обективността на оценката и подбор на проекти и т.н. По тази причина АИКБ предлага преимуществено да се програмират директни разплащания, а за предвидените индиректни плащания да не бъдат създавани нови фондове, а да се ползва капацитета на вече съществуващите фондове, органи за управление и структури.

2. Бележки по конкретни текстове и раздели.

2.1. Бележки по Иновативна България.

2.1.1. Образование и умения.

АИКБ подкрепя изграждането на STEM образователна среда и насърчаването на електронно обучение, както и модернизирането на образователните институции. Определено повече и по-качествено образование е най-сигурният и бърз начин за повишаването на конкурентоспособността. По отношение на предвидените Центрове за личностно развитие на ученици и младежи – АИКБ подчертава необходимостта инвестициите в тях да бъдат насочени и към насърчаването на талантите на младите хора и поощряване на интереса им към природо-математически дисциплини. АИКБ предлага обхватът на тези центрове да бъде разширен, за да включи и „Центрове за развитие на таланти“, както и да се предвиди партньорство с работодатели, за да се осигури практика в реална среда. Предлага да се инвестира и в създаването на менторски и наставнически онлайн мрежи, които да насърчават кариерната ориентация посредством лично наставничество и да подпомагат успешното навлизане на младите хора на пазара на труда, включително посредством личен пример и контакт. АИКБ предлага обхвата на областта на политика да бъде разширена, за да обхване и дуалното

обучение, както и да се предвидят инвестиции за здравна превенция на учащите се младежи.

2.1.2. Научни изследвания и иновации.

АИКБ подкрепя всяка възможна инициатива за разширяване на успешното участие на български бенефициенти в Хоризонт Европа, при условие, че подкрепата ще е директно насочена към български предприятия и НПО.

Като подкрепя целта за насърчаване на изследователската дейност, включително посредством създаването на мрежи от университети, АИКБ напомня настоятелно, че подобна дейност не би била успешна без участието на бизнеса и предлага да се изисква изрично такова партньорство. За целта ще е необходима и промяна в регламентирането на публично-частните партньорства, поради действащото в момента ограничение в Постановление 61 на МС. Участието на бизнеса в тази област е от ключово значение, тъй като в много случаи университетите нямат достъп до необходимото оборудване, включително лабораторно.

2.1.3. Интелигентна индустрия.

АИКБ подкрепя напълно мярката за подпомагане на процеса на преход към кръгова икономика на предприятията и предлага тази подкрепа да бъде разширена и стойността на ресурса за подкрепа да бъде увеличен, за сметка на намаляване на подкрепата за изграждане на инфраструктура. Необходими се сериозни инвестиции в технологично реструктуриране и модернизация на компаниите, за да бъдат те ефективни участници в скъсяването на веригите на стойността. АИКБ предлага да се поиска блоково изключение по схеми за подкрепа на големи предприятия за насърчаване на участието им в скъсяване на веригите на стойността. АИКБ нееднократно се е обявявала категорично против инвестирането в индустриални паркове и финансирането на техническа инфраструктура, от които няма ясно изразени бизнес потребности. Предлага целият ресурс да бъде насочен именно към инвестиции в скъсяване на веригите за доставка и реиндустриализация – посредством технологична модернизация и реструктуриране и преориентиране на производства, за сметка на отпадането на финансиране на физическа инфраструктура. Счита, че това са най-важните области за подкрепа, тъй като именно по този начин се гарантира справянето с икономическата криза и осигуряването на висок растеж, и предлага към тях да бъде пренасочен ресурс в рамките и на Зелена България – на стойност поне 2,5 млрд. лева, за сметка на проектите за енергийна ефективност.

2.2. Бележки по Зелена България.

2.2.1. Кръгова и нисковъглеродна икономика.

В документа е записано, че българската икономика изразходва средно 3,6 пъти повече енергийни ресурси за производство на единица БВП от средния енергиен разход в ЕС. Това изчисление е направено, без да се отчита стандарта на покупателната

способност при обема на БВП, а коректното сравнение между страни и със средното за ЕС, препоръчано от Евростат, показва енергийна интензивност за България през 2018 г. 171,92 кг.н.е. за 1 000 евро БВП (PPS) при средноевропейско ниво 119,77 (за ЕС-27). Препоръчваме запис: „българската икономика изразходва средно 1,5 пъти повече енергийни ресурси за производство на единица БВП (PPS) от средния енергиен разход в ЕС“, а изречението за сектора на услугите да се махне. Това е не по-малко вярно и достатъчно убедително като аргумент за необходимостта от решително повишаване на енергийната ефективност. С това уточнение АИКБ подкрепя нуждата от насърчаване на кръгова и нисковъглеродна икономика. Със съжаление отбелязва липсата на мерки за подкрепа на въвеждането на електрически превозни средства, производството на електродвигатели, акумулатори, батерии. Липсват и мерки за насърчаване на разработки в посока на съхраняване на енергия, насърчаване на електрическата мобилност и развитие на технологии, основани на водород.

Необходими се сериозни инвестиции в технологично реструктуриране и модернизация на компаниите, за да бъдат те ефективни участници в кръговата икономика и за да постигнат целите за климатична неутралност. АИКБ предлага да се поиска блоково изключение по схеми за подкрепа на технологично обновяване на големи предприятия за насърчаване на участието им в кръгова икономика и за постигане на климатична неутралност.

АИКБ не подкрепя насочването на подобен огромен ресурс в енергийна ефективност и предлага 2,5 млрд. лв. да бъдат пренасочени – както вече бе посочено по-горе – в насърчаването на зелени технологии. Оставащият 1 млрд. да се разпредели на три части поравно – 1/3 за енергийна ефективност в жилищния фонд, 1/3 за енергийно обновяване на промишлени сгради и 1/3 за енергийно обновяване на държавни и общински сгради и за енергийна ефективност на системи за изкуствено външно осветление. Тъй като подобни проекти се изплащат от реализираните икономии, те следва да бъдат приоритетно финансирани посредством предоставянето на нисколихвени, дългосрочни кредити, които да бъдат връщани от постигнатите икономии при енергопотребление. В крайни случаи, ако се предвижда грантово финансиране, интензитетът на подкрепа следва да не надвишава 25 – 50 %. А предвид на икономическата рентабилност на подобни проекти и тяхното откупуване в бъдеще, насоченият към тях ресурс да бъде ограничен.

АИКБ изразява резерви и по отношение на планираната подкрепа за ЕСО в размер на 511 млн. лева.

2.2.2. Устойчиво селско стопанство.

Селското стопанство в България е частно. Ако държавата инвестира ресурс в хидромелиорации, редно е да се знае предварително за какви проекти, кой ще бъде бенефициент и как държавата ще обоснове инвестицията с анализ разходи-ползи. По този начин ще се избегнат евентуални съмнения, че се цели облагодетелстване на конкретни „латифундисти“, освен ако не става дума за водоеми за напояване, които са преимуществено общински и държавни. АИКБ по-скоро би подкрепила мерки за

интелигентно управление на водните ресурси и за осигуряване на алтернативни водоизточници за индустриални нужди и може да приеме ограничена интервенция в това направление, но само в съчетание с мерки за директна подкрепа на засегнатите от КОВИД-кризата селскостопански производители – в размер на поне половината от планирания ресурс – 470 млн. лв.

АИКБ настоява за финансиране на български генетичен фонд от сортове растения и породи животни, включително посредством стимулиране на селскостопанските производители да отглеждат растения и животни с гарантирана чистота за нуждите на подобен генетичен фонд. България имаше много добри традиции в тази област, която е също толкова важна, колкото и иновациите, но за съжаление те са почти напълно изгубени и трябва спешно да се работи за тяхното възстановяване – включително посредством конкретни проекти с бенефициенти предприятия и/или научни звена, насочени към създаване на сертифицирани пепиниери и развъдни стопанства за ценни местни сортове растения и животински породи.

2.3. Бележки по Свързана България.

Не е ясна връзката на антикризисните мерки и предложените области за интервенция, с изключение на цифровата свързаност. Поради изоставането на инвестициите в железопътна и ВиК инфраструктура, АИКБ все пак може да приеме подобно финансиране, но с особено мнение.

2.4. Бележки по Справедлива България.

2.4.1. Бизнес среда.

АИКБ не приема със средства, предназначени за справяне с КОВИД-кризата, да се финансират закъснели, неуспешни и неотговорно извършвани операции за постигането на ефективно електронно правителство. В подобни действия, по някои изчисления, до момента са налети милиарди левове през последните 10 години, без видим резултат. Вместо това, да се работи по съвместимост и взаимен достъп до ключови регистри, в съответствие с приетото в ЕС законодателство, като се прилагат глобални стандарти за идентифициране и обмен на данни.

2.4.2. Социално включване.

В този раздел АИКБ възразява на ползването на средствата, предназначени за справяне с КОВИД-кризата, за финансиране на закъснели реформи и настоява подкрепата да бъде за съвместни действия на социалните партньори по насърчаване на социалното включване – като борба с недеклаираната заетост, със сивата икономика, подкрепа на доброволната събираемост, повишаване привлекателността на професии от ключово значение за конкурентоспособността, в които има недостиг на персонал, достъп до дигитални компетенции и т.н. Възразява срещу поименното посочване на само малка част от подобни инициативи – като MyCompetence и сребърна икономика и настоява да бъде предвидена подкрепа за всички полезни инициативи.

2.4.3. Здравеопазване.

АИКБ подкрепя нуждата от модернизация на материалната база на лечебните заведения и нуждата от мотивация и задържане на персонала в тях. Но настоява поне половината от предвидения ресурс да бъде насочен към превенция на здравето и към системи за ранна диагностика и предотвратяване на хронични заболявания. В България отделеният за превенция ресурс е 2 пъти по-малко от средните за Европа стойности, а за болнична помощ и лекарства – 2 пъти повече като дял в разходите за здраве. Приоритетното финансиране на превенция на здравето би повишила ефективността на цялата система на здравеопазване.

В заключение считаме, че представеният проект следва да бъде доработен. Декларираме своята готовност да бъдем конструктивен и диалогичен партньор в процеса.

С УВАЖЕНИЕ,

**ВАСИЛ ВЕЛЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ
СЪВЕТ НА АСОЦИАЦИЯ НА
ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В
БЪЛГАРИЯ**